

*Sanne Carp - van
Dijken: "Als je de
waterkwaliteit wilt
testen, dan wil je
dit doen op de plek
waar de koe drinkt."*

ONVERKLAARBARE VRUCHTBAARHEIDSPROBLEMEN

Puzzel- stukjes vallen in elkaar

Samen sta je sterker en weet je meer, zo blijkt maar weer. Melkveehouder Piet Oudshoorn uit Snelrewaard heeft zo'n zeventig koeien met een rollend jaargemiddelde van 10.000 kg melk met 4,42 procent vet en 3,64 procent eiwit. Maar er waren vruchtbaarheidsproblemen, waarvan de oorzaak niet kon worden gevonden. Een mooie samenwerking tussen veehouder, de dierenartspraktijk, veevoerleverancier De Heus en De Veekijker van GD leidde tot verbetering van de situatie.

Het bedrijf van de familie Oudshoorn is een maatschap. De koeien werden moeilijk drachtig, er waren te veel rietjes nodig per dracht. De oorzaak was moeilijk te achterhalen. Aan de keukentafel van Piet wordt de situatie nogmaals besproken en even later gaan ze de stal in om te kijken hoe het nu, tien maanden later, met de koppel gaat.

GD-dierenarts Sanne Carp- van Dijken, Jacob Goelema teamleider R&D en rundveedierenarts/productmanager Aukje Geurtsen van De Heus en dierenarts Mariska Lansbergen van Dierenkliniek Benschop Oudewater zijn betrokken bij deze situatie. Zo'n twee jaar geleden kaartte Jacob bij Piet aan dat hij zorgen had over de vruchtbaarheid op het bedrijf. Jacob: "We hebben toen het rantsoen kritisch bekeken, ook vanuit de droogstand. Verder is het verstrekte gemengde rantsoen onderzocht, om te controleren of het met de berekening overeenkwam. Dat bleek prima overeen te komen. Vervolgens is bij een aantal dieren bloed onderzocht. Omdat uit dit bloedonderzoek bleek dat bij meerdere dieren sprake was van leverschade, kwam Aukje met het idee om leverbipten te nemen." ►

De Veekijker om hulp gevraagd

Uit de uitslag van de biopten bleek dat vier van de vijf oudmelkse koeien te veel ijzer in de lever hadden gestapeld. De gehaltes van zink en selenium in de lever waren verlaagd, terwijl op tankmelk-niveau geen afwijkingen zichtbaar waren. De sleutel om het probleem op te lossen werd niet gevonden. Dus werd in overleg besloten om naar De Veekijker van GD te bellen om het hoofd te buigen over dit vraagstuk. Waar komt de ijzerstapeling vandaan? Waarom zijn er tekorten aan zink en selenium in de lever bij meerdere dieren en waarom zien we dit niet in de uitslag van het tankmelkonderzoek op mineralen (De Mineralencheck)?

Rundveedierenarts Sanne werd aan deze zaak gekoppeld: “Een te grote hoeveelheid ijzer in de cel leidt tot celschade. IJzer stapelt zich in de levercellen en is giftig als de concentratie in de cel te hoog wordt wat leidt tot celschade. Het verhindert de opslag van andere elementen, zoals zink, selenium en koper. Die passen er dan gewoon niet meer bij en worden niet meer opgeslagen, omdat het ijzer ze wegdukt. Te veel ijzer in de lever geeft aanleiding tot vage en weerstand gerelateerde problemen. In dit geval waren de gehaltes aan ijzer in de leverbiopten ruim boven de toxische grens. Dat ijzervergiftiging hier de grote boosdoener was, was duidelijk, maar de andere vraagstukken waren niet beantwoord. Dus samen werd besloten dat ik een bedrijfsbezoek af zou leggen.”

Hulp van De Veekijker

De Veekijker is onderdeel van de diergezondheidsmonitoring. Het is een telefonische helpdesk, waarbij ervaren en gespecialiseerde GD dierenartsen deskundige hulp en advies op maat bieden bij problemen met de diergezondheid. De Veekijker is bedoeld voor praktiserend dierenartsen, maar ook bijvoorbeeld veevoeradviseurs kunnen er gebruik van maken. Altijd vindt ruggespraak met uw eigen dierenarts plaats. Mochten na het gesprek tussen uw dierenarts en de GD-dierenarts nog te veel vragen onbeantwoord blijven, dan kan de dierenarts uw bedrijf bezoeken om samen met u, uw eigen dierenarts en eventueel andere partijen naar een oplossing te zoeken.

De Veekijker is bereikbaar op werkdagen tussen 8.30 en 12.00 uur en van 12.45 tot 17.00 uur.

Dierenarts Mariska Lansbergen, melkveehouder Piet Oudshoorn, Aukje Geurtsen en Jacob Goelema van De Heus en Sanne Carp- van Dijken van GD bespreken de situatie

Piet Oudshoorn is blij dat het weer beter gaat met de vruchtbaarheid op zijn bedrijf

Waterbakken onder de loep

Het viel op dat meerdere koeien er dof uitzagen. Vanuit het rantsoen en de kuilanalyses waren er geen aanwijzingen voor hoge ijzergehaltes. Voor de zekerheid analyseerde De Heus het rantsoen in zijn geheel opnieuw. Hier kwam geen aanwijzing voor te hoog ijzer uit. In de stal wordt bronwater gebruikt met een ontijzeringsinstallatie dat ook was getest. Sanne: "Tijdens het bezoek viel me op dat het heldere water in de drinkbakken sterk naar ijzer rook. De ijzeren waterbakken roestten, dus hebben we tijdens het bezoek besloten om ook een watermonster te nemen uit de bakken zelf. Als je de waterkwaliteit wilt testen, dan wil je dit doen op de plek waar de koe drinkt."

Het ijzergehalte was te hoog, maar niet extreem. Maar het ijzergehalte was wel tien keer hoger dan bij de bron zelf. Het bronwater had een hardheid van nul. Zeer zacht water kan onder bepaalde omstandigheden corrosief zijn. Sanne: "Het kan goed zijn dat het ijzergehalte in de bakken bij warm weer hoger is geweest dan tijdens de winterperiode. Het jongvee had geen ijzeren drinkbakken, dus als ons vermoeden klopte dat de drinkbakken bij de melkkoeien de ijzerbron zijn, moest het jongvee geen leverschade hebben. Uit bloedonderzoek bleek dat ook."

Verder bleek uit aanvullend bloedonderzoek bij de melkkoeien dat de gehalten zink, koper, selenium en jodium in het bloed wel op peil waren. De opname aan zink, selenium, koper en jodium uit het voer was dus niet afwijkend; er waren dus geen tekorten. Sanne: "Er werd alleen minder opgeslagen in de lever vanwege de verminderde opslagcapaciteit ten gevolge van het gestapelde ijzer. Vandaar dat het tankmelkonderzoek op mineralen geen afwijkingen uitwees. De Mineralencheck geeft namelijk een weerspiegeling van de voorziening. De ijzerstapel in de lever was hetgeen waar de koeien echt last van hadden. IJzer veroorzaakt een oxidatieve stress met als gevolg celschade. Boven een bepaalde drempel van stress zou je ook effecten op

*Piet Oudshoorn:
"Ik ben enorm blij met de samenwerking, waardoor de oorzaak is gevonden."*

vruchtbaarheid kunnen verwachten." Piet: "In de zomer dronken de koeien buiten uit grote PVC-bakken, die waren zo leeg. Afgelopen zomer dronken ze een stuk minder uit die bakken, omdat we de bakken binnen hebben vervangen en het water daar nu ook lekker smaakt en goed is. Ik ben enorm blij met de samenwerking, waardoor de oorzaak is gevonden. Er lopen daar wat knappe koppen bij elkaar met heel veel kennis", lacht hij. "Het gaat nu ook beter met de vruchtbaarheid. Eind dit jaar nemen we bij de vaarzen nog een leverbiopt om te controleren dat de ijzerbron echt weggenomen is, maar ik heb er vertrouwen in dat het nu goed is." ■

Piet, Sanne en Mariska bekijken het water in de nieuwe bakken